

Ma a
NAISTÖÖLINE

JA

NAISKOLHOOSNIK

№ 7 (74)
J U U L I
1 9 3 5

Kirjasaatjad ja lugejad

Kirjutage, kuidas teie kolhoosides põllumajanduse artelli uus põhi-kiri ellu viiakse. Kuidas võitlevad mees- ja naiskolhoosnikud kõrge viljasaagi eest, kuidas läheb peenrate kitkumine ja põldude puhastamine umbrohtudest ning võitlus kolhoosi põldude kahjurite vastu.

Kas juhatus suhtub küllalt tähelepanelikult naislööklaste-kolhoosnik-
kude puudustele. Kas teie kolhoosis on arstipunkt, lastesõim, -plats? Kuidas töötavad need kultuur-eluolulised asutused? Kas nad aitavad teil löökliselt töötada ja tõsta teie kultuurtasapinda, esile lükata teid juhtivatele ja kvalifitseeritud töödele? Kuidas aitab teid selles teie kolhoosi juhatus?

Kuidas kasvatatakse lastesõimedes ja -platsidel teie lapsi?

Kas naiskolhoosnikud kasutavad kahekuulist puhkust raseduse puhul? Kuidas nad seda aega veedavad — kas nad käivad arsti konsultatsioonides?

Kirjutage, kas meeldib, teile meie ajakiri? Mida tahaksite lugeda veel meie ajakirjast?

Toimetus.

Meie aadress: Ленинград, 141, Апраксин пер. № 2. Издательское Товарищество Иностранных Рабских в СССР. „Naistöölise ja naiskolhoosniku“ toimetus.

SISUKORD

	Lhk.
1. ÜK(e)P keskkomitee juunipleenumi ajalooliste otsuste täitmisele	1
2. <i>J. Viinercfeldt</i> — Eesti Põllumajanduse Tehnikum uute kaadrite ettevalmistusel	4
3. <i>M. Gorki</i> — Naisterahvast (järg)	5
Ilukirjandus:	
4. <i>P. Meisel</i> — Jüri õpib tarkust	9
5. <i>Helle Kochberg</i> — Karusell lasteplatsil	11
6. „Mina tapsin oma lapse“ (kiri Ameerikast)	12
7. <i>S. K.</i> — Las sünnib veel neljas	13
Meie töökangelased:	
8. <i>Kalk</i> — Nais-masinist Rosenberg	14
9. <i>Sagittarius</i> — Aliide ehitab oma klassile	15
Arsti vestlus:	
10. Valudeta sünnitamine	17

Kaanel: „1. Mai“ kolhoosis, Beloserski raioonis, vanem aiatöölise sl. *N. Paharenko* näitab pioneeridele, kuidas tuhaga kapsa-kahjurite vastu võidelda.

№ 7

(74)

NAISTÖÖLINE

JA

NAISKOLHOOSNIK

JUULI

1935

ÜK(e)P Keskkomitee juunipleenumi ajalooliste otsuste täitmisele

Juuni algul peeti ära ÜK(e)P Keskkomitee pleenum, kus arutati läbi kaks määratusuure poliitilise tähtsusega küsimust — viljakoristuse ja kokkuostu küsimus ning NSV Liidu kesktäidesaatekomitee sekretäriadi teeniva aparadi ning Jenukidse küsimus.

Pleenum kriipsutas alla, et meil pole kunagi varem kevadine külv nii edukalt läbi viidud kui tänavu. See räägib sellest, et meie kolhoosnikud ja naiskolhoosnikud on praktiliselt juba omastanud kolhooside uue stalinliku põhikirja, et see uus põhikiri on organiseerinud inimesi uut moodi, paremini tööle. Tänavu kevadine külv näitas eredalt, et meie kolhoosides on kasvanud uued inimesed, kes oskavad juba organiseerida ja juhtida suurt kollektiivset majapidamist. On kasvanud kaadrid, kes omastanud tehnika ning kes on truid meie parteile ja meie riigile.

Tänavu kevadel meie lõpetasime külvi hulga varem kui möödunud aastal ja tõstisime tuntavalt külvi omadust. Kõrgeomaduslikkude sordiseemnetega on meil külvatud tänavu 25 miljonit hektaari.

1. jaanuarist kuni 1. aprillini k. a. astusid kolhoosidesse 766 tuhat uut talumajapidamist.

Käesoleval aastal said kolhoosid riigilt suurt abi. Paaegu pool miljardi vanu võlgu kustutati neilt maha. Kolhoosid said uue riikliku laenuna 100 miljonit puuda seemnevilja ning toiduvilja. Põllumajanduse mehaniseerimine laienes samuti. Kevadel asutati 432 uut masina-traktori jaama.

Hulga paremini, kui varem aastatel, viidi tänavu läbi ka tehniliste kultuuride külv. Puuvilla, suhkrupeedi, lina j. t. külv algas varakult ja sai kiirelt lõpetatud, millel viljasaagi tõstmises määratusuur tähtsus on.

Kõik väljavaated viljasaagile ning koristuse tagajärjed lõunapoolsetes rajoonides räägivad sellest, et käesoleval aastal on meil väga hea ja rohke viljasaak. Seda oleme meie saavutanud partei juhtivusel, meie kalli juhi, sm. Stalini juhtivusel.

Kuid need saavutused ei tohi meid sügutada. Lõpulik viljasaagi edu oleneb sellest, kuidas meie külvide eest hoolitseme, kuidas meie vilja koristame. Sellepärast on peamine — organiseerida enamlikult kõik koristuseelsed tööd, umbrohu kitkumine, masinate remont jne.

Stalinlikust tarkusest juhitud andis Keskkomitee pleenum täpsed ja konkreetsed näpunäited viljasaagi eest hoolitsemise, koristamise ja kokkuostu kohta iga tähtsama kultuuri alal.

Koristuse tingimused on tänavu paremad kui möödunud aastal. Koristuseks on meie põllumajandus juba saanud ja saab veel uusi põllutöömasinaid. Olemasolevatele kombainidele tuli lisaks 21.000 uut kombaini, peale selle veel 99.000 traktorit, 30.000 uut automobiili vilja vedamiseks ja 335 miljoni rubla eest igasuguseid teisi põllumajanduse masinaid.

Arusaadav, et need masinad üksi ei otsusta veel viljakoristuse edu. Tehnika ilma tehnikat valdanud inimesteta on surnud. On vaja teha kõik, et need masinad koristusel saaksid täielikult ja kõige paremate tagajärgedega ära kasutatud. Kõrge viljasaagi saavutamiseks on meil kõik võimalused olemas. Kuid see kõrge viljasaak ei tule isevoolul. Selle kättesaamiseks on vaja võidelda, selleks on vaja pinevat tööd ja jõupingutust.

Kõikide parteiliste ja parteitute enamlaste, iga kolhoosniku ja naiskolhoosniku ülesanne on kogu energiaga võidelda Keskkomitee juunipleenumi otsuste enamliku

täitmise eest, riiklikkude kohustuste kiire ja täpse täitmise eest riigile vilja andmisel. See kindlustab meile uusi suuri võite, kiirendab hulkade jõukuse kasvu.

ÜK(e)P Keskkomitee juunipleenum kutsub üles kõiki võitlema kõrge sotsialistliku viljasaagi eest ja hoiatab igahühte, et just meie saavutused ja edusammud sotsialismi ehitusel nõuavad meilt kõigilt teravat revolutsioonilikku, enamlikku valvelolekut, selle kindlustamist. Seda kriipsutas alla veel kord Jenukidse küsimus.

Meie kalli seltsimehe Kirovi tapmine, mis meie parteile ja kogu meie kodumaale valusaks kaotuseks oli, näitas kogu seigusega, et klassivaenlane ja tema agendid on seda vihasemad ja jõhkramad, mida suuremad on meie võidud, et purukslõõdud vaenulikkude klasside jäänused ja nende käsikud kasutavad ära väiksematki pragu meie revolutsioonilikus valvelolekus, et meile kahju teha, et klassivaenlane läheb jultunud mõrtsukatööle meie paremate ja kallimate inimeste vastu. Valveloleku nüristumine, see on meie suurem vaenlane. Parempoolse kallaku oportunist-

likud seaded, et klassivaenlane heidab oma relvad ja kasvab rahulikult sotsialismi, on klassivaenlasele otsekohene kaasaaitamine võitluses meie vastu.

Kogu meie maa, eeskätt Leningradi organisatsioonid tegid sm. Kirovi kaotamisest tõsiseid järeldusi. Kõrgemale revolutsioonilik valvelolek!

Kuid oli ka niisuguseid inimesi parteis, kes ainult sõnades valvelolekut kuulutasid, kuid oma praktilises töös seda ei teostanud. Üks niisugustest oli Jenukidse, kellele partei oli usaldanud suure ja vastutusriikka töö — NSV Liidu Kesktäidesaatekomitee sekretäri töö.

Tema kui parteiliige unustas kõige elementaarsemad kohustused partei vastu. Ta tarvitas seda partei suurt usaldust tema vastu kuritahtlikult. Poliitiliselt ja eluoluliselt ei pidanud ta end üleval enam kui parteiliige. Ta kogus oma ümber võõraid, meile vaenulikust ilmast pärit inimesi, andis neile igasuguseid soodustusi, kaitses ja toetas neid ning võimaldas neile kontrrevolutsioonilikke tööd meie partei ja nõukogude valitsuse vastu organiseerida. Je-

„Drushnaja Semja“ kolhoosis, Okulovski raioonis Anna Filippovi brigaad linast umb-rohu kitkumise puhketunnil ajalehte lugemas.

„Krasnõi Mehansaatori“ kolhoosis, Prigorodnõi raioonis Feodor Holzvardti nr. 2 brigadi liikmed kartulist umbrohu kitkumisel.

nukidse seda ei näinud ega püüdnudki näha. Mitu ja mitu korda hoiatasid teda reakommunistid ja ausad parteitüd tüüsed Kesktäidesaatekomitee aparaadist, kuid Jenukidse ei pööranud nende hoiatuste ja signaalide peale mingit tähelepanu. Need vaenulikkudest klassidest pärit inimesed olid temale kallimad kui partei.

Selleasemel, et Keskkomitee pleenumil oma määratusuurest veast, süüst aru saada ja seda süüd partei ees tunnistada, Jenukidse jätkus jultumust Keskkomitee pleenumil kaitsta neid proletariaadile võõraid ja vaenulikke inimesi, kes tema aparaadis töötasid.

ÜK(e)P Keskkomitee pleenum talitas täiesti õieti, kui ta otsustas Jenukidse Keskkomiteest ja parteist välja heita.

ÜK(e)P Keskkomitee pleenumi otsus Jenukidse kohta on tõsiselt hoiatuseks kõikidele kommunistidele, et kui nad partei huvide asemele seavad esimesele kohale igasugused muud huvid, kui nad ei arvesta teiste kommunistide ja parteitüü-

ausate tööliste arvamisega ning hoiatusega, siis saab partei nendega käituma samuti kui Jenukidsega, vaatamata sellele, kui suure või tähtsa koha peal ta ka ei asuks, kui suured teened tal minevikus ka ei oleks. Niisugused inimesed ei kõlba enamlaste ridadesse. Parteilised ja ühiskondlikud huvid peavad meil alati esikohal olema.

Klassivaenlane elab veel, ta pole veel lõpulikult hävitatud, tema viha meie vastu on kasvanud mitmekordseks. Sellepärast on igasugune endaga rahulolemine, revolutsiooniliku valveloieku nüristumine äraandmine meie võitlusrindel klassivaenlase vastu, uute võitude eest.

Juunipleenumi otsused — see on meie edaspidise võitluse ja võitude programm igalpool, eriti külas, kolhoosides. Kogu energiaga valmistada ette ja viia läbi viljakoristus, et mitte ühtegi tera kaotsi ei läheks, et kogu vili saaks hästi valvatud varguste vastu, et iga kilogramm vilja oleks täpselt arvestatud, et riiklikud kohustused oleksid täidetud esimeses järjekorras, kiirelt ning kõrgeoma

dusliku viljaga. Tõstame oma revolutsiooniliku valveloleku kõrgemale, paljastame ja lööme armutult klassivaenlast ning ta agente igalpool kohe, kui ta katsub meile kahju teha.

Võitluses ÜK(e)P Keskkomitee juuni-

pleenumi otsuste täitmise eest peavad kõik naiseltsilised, eriti naiskolhoosnikud eesridadesse astuma.

Edasi uutele võitudele meie partei lip-pude all, meie suure isamaa eest, meie armastatud juhi sm. Stalini juhtimisel!

Eesti Põllumajanduse Tehnikum uute kaadrite ettevalmistusel

Sm. Stalin ütles XVII partei kongressil, et karjakasvatus on meil kõige mahajäänud põllumajanduse haru, et karjanduse asja peavad oma kätte võtma kogu partei, kõik meie tegelased, parteilased ja parteitud, seda silmas pidades, et karjanduse probleem on nüüd samasugune esimesejärgu probleem, nagu eila oli edukalt juba lahendatud teravilja probleem.

Vastuseks sm. Stalinile asusid kohe kohalikud organisatsioonid kogu maal karjanduse probleemi lahendamisele.

Karjakasvatuse arenemine avab meie maal iseäranis naiskolhoosnikule ennenägemata laialdase töövälja. Talunaisterahvas oli alati karjale lähemal kui meesterahvas, sest kapitalistlik süsteem sidus ta kodu külge, kuid ta teadmised sel alal olid nõrgad. Alaliselt suri hulk loomi, ehk nende tululikkus oli alamväärtuslik. Ei tuatud kõige lihtsamaid veterinaar- ja zootehnilisi määrusi. Loom oli ikka „loom“, kel ei olnud tarvis värsket õhku, ei puhust, ei korralikku ega kõrgeväärtuslikku toitu.

Nõukogude maal on aga iga töö rajatud teaduslikule alusele. Naistöölisel ja naiskolhoosnikul on oma poliitilise ja kultuuritasapinna tõstmiseks ning oma kvalifikatsiooni süvendamiseks ja tehnika valutamiseks avanenud hiiglavõimalused, et aktiivselt osa võtta sotsialistlikust ehitustööst.

Naiseltsilised asuvad nüüd suure õhinaga karjakasvatuse teadust uurima, sest kvalifitseeritud kaadrite puudus on sel alal eriti suur. Olgugi, et kolhoosilik küla on juba praktilises elus hulk eriteadlasi üles kasvatanud, kuid nende teoreetiliste teadmiste tagavara on puudulik. Praktika aga ei ole täielik ilma teooriata. Selleks avatigi hulk zootehnilisi õppeasutusi ja nende hulgas ka Eesti Põllumajanduslik Tehnikum Soome Tehnikumi juures Leningradi oblastis Vsevoloshkaja jaama lähedal. Tehnikum töötab juba täies hoos

ja valmistab ette esimeses järjekorras agronome — zootehnikuid.

Tehnikumi eesti osakonnas õpib 29 inimest, neist peaaegu pooled on naisterahvad, kes suure õhinaga karjanduse tehnikat omastavad. Õppeainetest tähtsamat osa etendavad keemia, loodusteadus ja zootehnilised eriteadused. Rõhkem üldisemalt võetakse läbi ka põllumajanduse mehaniseerimist ja teisi põllumajanduslikke õppeaineid. Tehnikumis töötavad kõrgema haridusega õpetajad, nendest kolm aspiranti.

Õpilaste koosseis sügisel oli väga kirju. Oli tugevaid, oli ka nõrku ning distsiplineerimatuid. Iseäranis nõrk oli õpilaste kultuurne ja poliitilis-kasvatuslik külge. Õpetajatel tuli palju energiat kulutada selle nõrga külje ümberkasvatamiseks. Nüüd ei saa neid inimesi võrrelda sellega, mis olid nad sügisel. Kogu grupp on muutunud ühtlaseks, teadlikult distsiplineerituks ja poliitiliselt arusaajaks üksuseks.

Suuri edusamme tehti ka õppimises. Valju enesekriitika ja usina õppimise tagajärjel võitsime sotsialistlikus võistluses esimese koha Tehnikumis ja märtsis saime Kirovi lipu (Tehnikumis on üldse 8 gruppi).

Sl. Simson

Aprillikuul olime teisel kohal ja mais jälle esimesel kohal.

Naislööklased on L. Kaevats, H. Känd, A. Baumann, M. ja E. Järved, N. Allik, Alba, Vaher j. t. Neist paremad lööklased on kaks esimest, kes kogu talve ühiskonna tööst aktiivselt osa võtsid ja kellel edasijõudmine kõikides ainetes oli väga hea. Õpetajatest kõige parem lööklane on ühiskonnateadlane sl. Simson, kes suhtub ühiskonna töösse sama hoolega nagu õppetöössegi ja kes seob õppust poliit- ja kultuurkasvatustööga ja praktilise eluga.

Tuleviku väljavaated on Tehnikumil suured ja vastutusrikkad. On tarvis kasvatada igakülgsest arenenud ja teadlikult distsiplineeritud kaadreid, kes oskaksid

väärikalt realiseerida partei otsusi karjakasvatuse alal, kes oskaksid osavasti raskustega võidelda ja nendest üle saada, kes oskaksid neile usaldatud töölisi õpetada ja kes üldse suure vastutustundega oma tööd teeksid.

Naistöölisid ja naiskolhoosnikud, laiendage oma teadmisi karjanduse alal ja astuge õppima ülalnimetatud asutusesse, et kiiremas korras täita riiklikku plaani karjanduse alal ja teda muuta üheks eelsammuvaks lüliks meie majanduses.

Eraldage välja endi keskest teadlikke ja aktiivseid noori ja tehke võimalikuks neile ettevalmistuse tööd alata Tehnikumisse astumiseks.

Vastuvõtmisingimused on kuulutatud korduvalt „Edasis“.

J. Viinerfeldt.

M. Gorki

Naisterahvast

(Järg)

Tööprotsessid ei võinud inimesele metafüüsikale kaldumist sugereerida, ei võinud temas kõikide loodusenähtuste, unenägude „elumõtte“, „surmasaladuse“ ja teiste väljamõelduste põhjuste algpõhjuste otsimist äratada, mis algaja kultuuri ajaloolased temale omaseks loevad.

Ehk küll tema töötehnika pikkamööda edenes ja tema tegevuse tulemused paljude sajandite vältel tühised olid, pidi ta siiski nägema, et tema töö muudab maailma, kindlustab teda peremeheks maa peal. See tegevus peaks vastu peegelduma tööinimeste vanas suusõnalises loomingu — folklooris. Kuid uurides folkloori, ei leia meie muinasjutte ja -lugusid, mis räägiks sellest, kuidas olid koer, hobune, lehm, linnud taltsaks tehtud, kuidas oli algaja lootsik ehitatud, kuidas oli soola, suhkru, äädikat toiduks tarvitama hakatud, kuidas oli vask, tina, raud, omastatud, kena läbipaistev klaas leiutatud, kuidas õppis inimene joonistama ja kuidas tema tahe üldse sai võimu loominguks, mis oli esile kutsutud enesekaitse ja töötingimuste kergendamise püüetega.

Kõigest sellest mitmekesisest ja edukast tegevusest on alles jäänud vaid müüt Herkulesest, aga kõik muu, mis peaks peegelduma suusõnalises loominguks, on materjaalse kultuuri ajaloost nagu kellegi vaenuliku ja kavala tsensuri poolt maha kustutatud. Võib oletada, et seesamatsensur, kes ajaloolistel aegadel, näiteks

IV sajandil, sundis munkasid Greeka ja Rooma paganausu kultuuri mälestusemärkiseid hävitama, XV sajandil sundis Savonrollat tuleriidal ära põletama pilte, raamatuid, kunstiesemeid, XVII sajandil patriarhi Nikoni tahtmisel kuulutas sõja „veiderdajatele“ ja „pimedatele rändajatele“, põletas maha muusikariistad, keelas ära avalikud teatrietendused laiatel ja linna platsidel. Selle kirikusõja tulemuseks rahvakunsti vastu oli rahva mälestusest maha kustutatud kõik „segase aja“ folkloor, kõik laulud Ivan Bolotnikovist ja Stepan Rasinist. Niisugused rahva ajalooliste mälestuste „puhastamised“ võeti arvatavasti ette alati ja kõikjal ristiusukiriku valitsemise ajajärgul, nad kutsuti esile „riikliku vajadusega“ võitluses paganausu jäänuste vastu rahva seas.

„Paganausku“ mõistis kristuse kirik kui materialistliku mõtlemise vabadust, vabadust, mis tegi jumalatele omaseks valitsevate klasside inimeste, nende seas ka kirikumeeste, halvad küljed; viimased ärritasid ammust ajast rahva seas teravat kriitilist ja sarkastilist suhtumist neile, sellest räägivad sajad muinasjutud ja legendid.

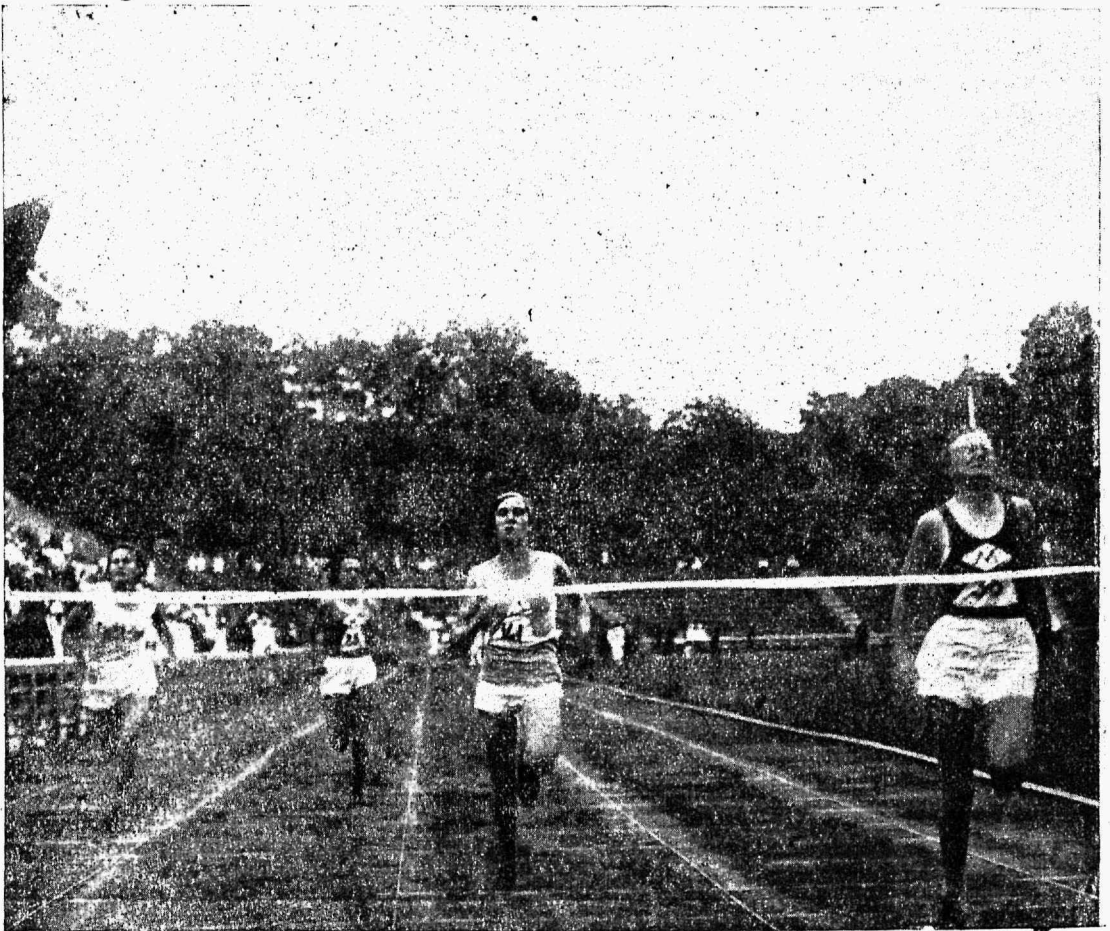
Tagasi tulles fetischismi teemile, nagu seda kujutavad kultuuri ajaloolased, peab ära märkima fetischismi sarnadust „nõiduse ja maagiaga“, aga see lubab oletada, et eluolulisele antropomorfilisele fetischismile andsid religioosse tähenduse preestrid, keda jälgivadki kultuuri ajaloolased.

Piibel, s. o. preestrite legend „patulangelisest“ räägib, et naisterahvas võttis esimesena „hea ja kurjatundmise puust“ vilja. Selle sügav-pessimistliku legendi mõttega kinnitatakse, et naisterahval esines vaatluse ja võrdluse suude varem kui tema kaaslasel, kuid veel mitte valitsejal: mehel — karjasel, jahimehel. Majapidamise tegevus kasvatas naisterahva materjalistiks. Tema nägi, kuidas seeme muutus varreks, pungaks, õieks ja jälle sünnitas seemne, tema sai teada, et kui murda ära õienupu, õiesigimiku, siis seeme enam ei teki. Tema tundis, kuidas tema kehas tekib uus elu, aga sel tundmusel on ülisügav tähtsus, tundmus, mis on võõras meesterahvale, mille üle võiks kahju tunda, kui see kahjutundmus poleks pentsik. Naisterahva õigus ennast sugukonna esivanemaks tunnistada, oli palju ilmekam kui meesterahva õigus end sugukonna peaks lugeda.

Sellest ajast, mil meesterahvas võitis omale valitseva seisukoha perekonnas ja sugukonnas, nagu schamanid, nõiad, preestrid said tekkiva eraomanduse ühiskonna ideoloogideks, pidi nende suhtumine naisterahvastele omandama professionaalse silmamoondamise võitluse iseloomu praktiliste kogemuste vastu, ettekujutuse võitluse tõsiasjade vastu.

Kordan veel kord: reaalse maailma metafüüsiline värving oli inimesele tarvilik mitte tema „uudishimu“ rahuldamise pärast, mida tal vaevalt oli, mitte looduse ja elumõtte seletuse pärast, vaid ainult inimese võimu pärast inimese üle, ühe võimu pärast paljude üle. Bestusheva-Rjumina „Vene ajaloo“ räägitakse, et suguharu, kes valis määratud aja peale vürsti, seadis tema ette tingimuse: peale määratud tähtaja hävitatakse ta ära, ja tõesti tema hävitati ära. Siit järgneb, et „ühe“ võimu rasket mõju oli suguharu

*Nelja linna spordivõistlusel said moskvalased esimese koha
Pildil: 100 m. jooksul sl. Petuhova (Moskvast) esimesel kohal.*

„Krasnoe Snamja“ vabriku naistöoliste ringmäng Soomelahes, Sestroretski kurordis.

juba tunda saanud, ja loomulik, et vürst oli sunnitud oma võimule toetust ja oma elule kaitset otsima mitte „rahva hääles“, vaid väljaspool mõistuse piiri, „jumala hääles“.

Vististi võttis ka naisterahvas osa „jumalaloomise“ protsessist, selle toetuseks võib võtta niisuguseid tõsiasi: mida kaugemale „sajandite sügavusesse“, seda enam on jumalannasid ja seda rohkem on jumalad inimese sarnased, rohkem on ideaalsete töönimeste: mitmesuguste kunstide ja ametimeistrite moodi. Töö idealiseerimisest oli naisterahvas — perenaine rohkem huvitatud kui meesterahvas — orjapidaja, sest patriarhaalne perekond tähendab tihti poligaamiat ja patriarhaalset orjastust. Väga iseloomulik on, et meeste võimu arenemisega langeb jumalannade kummardamine ja et ristiusu kiriku episkopid vaidlesid kaua Maria, kristuse ema, jumaldamise küsimuse üle, tunnistades teda „algpärist“ mitte puhtaks, sest apostel Matthäusi sõnade järele olid tal lapsed Joosepist, tema mehest. „Puhta suguta-

mise“ dogma tegi paavst Pius IX alles 1854. a. kindlaks.

Ajalukku astus naisterahvas oma isa, mehe, äia, vanema venna ja poja orjana. Ajalugu räägib meile „kiriku prostitutsioonist“, grupilise abielu jäänusest, jäänusest, millega naisterahvas ei saanud veel hakkama ühiskonna sugukondliku organisatsiooni ajajärgul. Selles mõttes on õpetlik phallose kultus. Sellest, et millalgi inimesed kummardasid sigitusvõimelist maad ja teda sigitavat päikest, järgneks loogiliselt, et samuti ühtmoodi tänuilikult oleksid hinnatud mõlemi sugupoole eluandvaid organeid, ja siis võiks oletada, et sarnase kultuse initsiatiiv pidi naisterahva poolt tulema. Kuid jumaldati ainult meesterahva organt, ja sellepärast on raske mõelda, et sigitav ja „valudes sünnitav“ võis phallose kultust vastu võtta ilma preestrite võitluse ja ilma vägivaldlasta tema üle.

Siin tuleb veel kord kiriku kurja legendi inimete „äraajamisest“ teadmatuse paradüüsi reaalse maailma tunnetusele ja omastamisele meelde tuletada, legendi, mis nii

leppimatult räägib vastu pagana, phallose bioloogilisele kultusele, milles, ehk küll jämedalt, kuid ilmekalt on sugu ja inimeste sigitamise võidukas instinkt väljendatud. Selles legendis, nagu teada, võttis suurt osa kurat, ristiusu kiriku arvamise järele, „mateeria jumal“ mõistuse varjunimi. Selle kiriku legendi hirmus osa selgineb alles keskajal, kui kümned tuhanded naisterahvad tuleriitadel kuradiga kooselamise pärast ära põletatakse.

Võib oletada, et nimelt kiriku prostitutsiooni põhjal kasvas ja levines laialt komme isadel oma tütardega kaubeldä. Roomlased lugesid seda kommet etruskide omaks, kes sundisid tütreid 12-aastaselt omale kaasavara prostitutsiooniga teenima. Venetsiaallane Marco Polo jutustab, et reisides Idas, nägi ta, kuidas vanemad oma tütreid linna värvavate taha kaupmeeste karavanidele vastu kaasavara teenimiseks saatsid. See komme on püsinud mõnede „metsikute“ suguharude juures tänapäevani, see komme on püsinud ka kultuurses Jaapanis, kus isal on õigus oma tütart tehasesse, vabrikuomanikule täieliseks orjaks müüa, samuti ka avalikkusesse majadesse. Poleks õige vaikida sellest, et meil 90. aastatel XIX sajandil Nishni-Novgorodi laadal võis kohata tütarlapsi: venelasi ja sakslasi — Riias ja Öhtu-Preisimaalt, kes sõitsid papade ja mammade õnnistamisel teenistust otsima. Vahest töid vanemad ise tütarlapsi laada komendantuuri palvega nende tütardele „kollased piletid“ välja anda, millest politsei väikese maksu eest ja „elánikkude tervise kaitse eesmärgil“ ei lugenud võimalikuks ära ütelda. Oli juhtumine, kui politseiametnik pakkus ühele kuulsale töösturile kahte öde, „veel puutumatu“ 16 ja 18 aastaseid 300 rubla tükist nõudes. Töösturi poolt ülesvõetud asi politseiniku vastu sumbutati peale tema jutuajamist kuberneril Baranoviga. Ülevenemaalise näituse aastal oli tütarlapsi iseäranis palju toodud. Kolm neist otsustasid ühiselt oma elule lõpp teha: mürgitusid millegiga, üks neist suri. Üks viskas end teiseit korralt aknast välja uulitsale, murdis jala ja käe. Veel üks võtnud kaupmehe letilt noa, löikas omal kõri läbi. Ajalehtedel oli laada elu kroonikas niisuguste tõsiasjade avalikkusele toomine keelatud, kuid politsei ametnikud rääkisid, et 1896. a. suvel võis tütarlaste enesetapmiste ja enesetapmise katsete arvu mitmete kümnetega lugeda. Tänapäeva „girls“-näitlejate rühmad, nagu seletas hiljuti Inglismaa üks niisuguste näitlejate rühma organisaator, reisivad sa-

muti vanemate õnnistusel „music-hall’ides“ kaasavara otsides. Pöörates lähemast „heast ja armsast“ minevikust vanasse aega, näeme, et roomlased austasid naisterahvast ainult siis, kui tema poeg oli välja paistev ühiskonnategelane, et Greekas naisterahvad, väljaarvatud „hetäärid“, ei olnud lugupidamises meesterahvaste poolt. Naisterahva paremaks omaduseks loeti vaikimist. Ülal oli näidatud, kuidas greeka mõttetargad naisterahvaid hindasid: Demosfen jagas naisterahvaid kolme rühma: avalikud naisterahvad — jämedate lõbude jaoks, naisterahvad — laste sünnitamiseks ja majapidamise eest hoolitsejateks ja „hetäärid“ — vaimlikkude lõbude maitsemiseks.

Sellest hindamisest on selgesti näha, et naisterahvas oli meesterahvaste suhtumisega intellektuaalselt niivõrd värvituks tehtud ja maha surutud, et meesterahvas ise oli sunnitud osa naisterahvaid oma „vaimliste“ lõbude jaoks välja eraldama. „Hetäärid“ greeka kuulsa Aspasia ja teiste sarnaste näol näitõsid, et nemad võivad olla mitte üksi lõbustajateks, vaid vaimustada Periklesi, „rahva juhtidega“ seltsimeheli-kult koos töötada. Ehk küll ei ole niisugust ajajärku, mis poleks esile lükanud andekaid naisterahvaid, lugesid naistevihkajad neid naisterahvaid kui „eranditeks üldisest seadusest“. „Hetäärid“ jaapani „geischade“ näol on alles püsinud tänapäevani, aga kurtisankade, kokotkade, „lävoritkade“ — kuningate sohinaiste — näol annavad endid tunda kodanlikus ühiskonnas kui parasitistlik jõudu, mis laostab perekonda ja tema põhialuseid. Alandatud maksavad alandamise eest kätte oma olemise tõsiasjaga, tõsiasjaga, mis alati mängis kriitilise mõtte äratamise osa, mis paljastas kodanliku kultuuri välise hiilguse all tema häbistavad vastuolud. Ilmusid Juvenalised, Sviitid, Voltairid, pühapäevasesse elusse tungis tige naer, külvas tumedaid mõtteid ja arvamisi elu mõttetust antud sotsiaalsetes vormides. Satüür see on ühiskonna haiguse esimene tundemärk: terves ühiskonnas, sisemiselt tervikulises, mis ehitatud ühise, teaduslikult põhjendatud ja elulikult paenduval ideoloogial, ei või satüür omale toitu leida. Ilmusid Malthuse tüübilised „reformaatorid“, kes leidsid, et töörahvas kaldub liiga inimsoo suurendamisele, ja soovitas mõõdukust selles asjas. Poodnikud, kellel ükskõik millega kaubelda, lasksid varsti müügile teatud tupekesed, mis naisterahvaid raseduse eest hoiab, mida omalajal saksa sotsiaaldemokraadid nii väga töölistele tarvitada soovitasid.

P. Meisel

Jüri õpib tarkust

(Lõpp)

Jälle tuli Tõkatsil endal abiks olla.

— Kui keegi inimene on kole pikk, aga „kole“ ta kohta ütelda ei tohi, kuidas peab siis ütleva? Noh, kes teab?

— Pikk, — vastas Jüri õnne peale.

— Õigus. Tuleb välja, et ei olegi nii suur puupea kui hommikul paistsid. Kuid nüüd on teine küsimus: kui pikk ta siis oli? Kui pikk peab olema inimene, et teda suureks nimetatakse?

Tähendame ilma pikema seletamiseta, et seda pähkli ei suutnud keegi katki hammustada.

— Kaks arssinat, nelikümmend verssoki oli ta pikk. Kuulete, kaks arssinat ja nelikümmend verssoki. Pidades see tähtis arv meeles. Kas on veel teisi keisreid olnud, kes nii pikad oleksid olnud? Ei ole...

— Sellepärast neid suurteks ei nimetati, — hüüdis Liblikas vahele.

— Nimelt. Noh, kui pikk peab olema inimene, et teda suureks nimetataks?

— Nii suur kui... Peeter suur...

— Õigus.

— Mul on küsimus, — tõstis Jüri käe püsti.

— Noh?

— Miks Katariinat suureks hüütakse? Kas tema ka nii pikk oli?

— M-ja, — sügas Tõkats kuklatagust. — Vaadake, m-ja, noh, kas keegi ei tea?

— Ta oli lühem, kuid jäme, — kilkas keegi tüdrukutest, mille järel kuuldus paar naeruturtsatust. Kuid Tõkats segas kohe vahele.

— Ärge naerge midagi. Kui räägitakse keisrilikkudest kõrgustest ja nende kehast, siis ei tohi naerda, vaid peab aukartlikult kuulama. Ja, Katariina oli tõesti tugev naine ja üldse, igatepidi suur.

Et õpilased valitsejate suurusel õige pildi saaksid, lasi Tõkats süllapuu klassi tuua ja näitas selle abil Peeter suure täpse pikkuse. Peale selle oli muidugi kõigil selge, et Peeter tõesti väga suur oli — suurem kui keegi ümberkaudsetest meestest. Ja kõik oleks vist hästi lõppenud, poleks mitte Jüril kogemata suust kukkunud lubamata sõna „Koljat“.

— Mis, mis sa ütlesid?

— Ütlesin, et ta oli vist Koljati pikune, — vastas Jüri pahaaimamata.

— Nurka! Käi nurka, — kärkis koolmeister. — Sina häbemata põnnkarakas,

nadikael. Kas sa ei tea, et Koljat oli... oli israeli vaenlane ja... ja... et Taavet ta maha löi. Kuidas sa tohid meie keisrihärat sihukelega võrrelda. Häbemata!

Õnneks ei olnud Jüri karistuseaeg pikk. Kell kuulutas päevatöö lõppu, ja mürinal tungisid mudilased magamisetuppa leivakottide kallale. Üks päev oli tarkusetempelis mööda saadetud, vaim oli oma osa saanud, nüüd oli kord ihu käes ja Jüri asus isukalt külma kartulipudru kausi kallale, millest veerand osa peagi kadunud oli. Jüri ohkas. Ees oli veel viis päeva.

Järgmistel päevadel läks koolielu hari-likku rada ja umbes samuti nagu esimeselgi päeval. Vahe oli ehk selles, et kui esimesel päeval teda paremast kõrvast näpistati, siis teisel päeval pidi pahem ette astuma. Kolmandal päeval aga andsid vastust Jüri määrinud sõrmed. Samuti möödusid õhtud, nagu nad külakoolis ikka mööduvad. Esimesel õhtul istus Jüri teistest kaugemal, oma voodiserval ja mõtles möödunud päeva üle järele. Teisel õhtul kakles kolme poisiga, mängis sulemängus krihvli ära ja käis ühes teistega pime-das tüdrukuid hirmutamamas. Kolmandal õhtul olid tal juba sõbrad ja vaenlased, neljandal valmis sõjaplaan koolmeistri vastu ja viienda päeva hommikul viidi see täide. Selle päeva pealelõunat kulus karistuse kandmiseks, aga kuues päev, noh see kulus kodupääsemist oodates ära. Esmaspäeval algas kõik jälle otsast peale, kuigi vast teises järjekorras ja oleks nii kestnud vist kolm talvet, poleks Jüriga mitte juhtunud midagi ebaharilikku. See aga juhtus ja tõmbas Jüri koolielule kriipsu peale, viies ta tagasi Sikkude sauna, kus elu muidugi oma rada veeres. Juhtus see nii:

Oli soe, päikesepaisteline päev. Maad kattis õhuke, pehme lumekord — värske ja puhas, just nagu loodud lumesõja pidamiseks. Kogu maailm paistis puhtamana ja rõõmsamana, ning see nagu kutsus välja. Ja või siis süda sellest hoolib, et talve jook-sul lund tüütuseni palju sajab ja lumesõdagi igavaks muutub. Peaasi, oli esimene lumi, mis pealegi veel ära kavatsetes minna ja see pani põngerjate südamed imelikult põksuma, istutades sinna patu-seid soove, lubamata rahutust, pähe aga ihaldavaid pilte õues hullamisest.

Klassitoas aga kestis juba mitmendat päeva kõvendatud õppus. Tuleva nädala algul oli oodata koolirevideerimist, kuid ettevalmistus oli alles pooleli. Sellepärast tuubitigi hommikust õhtuni keisri ja ta suguseltsi aunimesid. Et aga sel jumalast võietud mehel aunimesid hirmus palju ja suguselts lõpmata suur oli, siis ei edenenud töö soovitava kiirusega. Tõkats oli nüüd kui kuiv kadakapõõsas. Iga vähemgi süütegu, iga äpardus süütas ta kärrinal põlema. Ja häda sellele, kelle kõrv ta küünte vahele sattus — sinna jäid haavad kauaks, aga haavaarmid ehk isegi mitmeks aastaks ilustama. Sõrmedest meie ei räägi. Need üha pundusid ja paisusid jämedamaks, kuid — see ehk oli tingitud inukast kasvamisest. Sõrmed ju kasvavad, eriti jämeduse suhtes mitte aeglasemalt kui teised ihuliikmed.

Kas oli õues edvistav värske lumi süüdi, või oli Jüri pea sarnaste tähtsate asjade omamiseks liiga puine, ehk olid veel mõned tundmatud ja teadmatud põhjused, oli mis siin oli, aga kindel on, et ta juba kolmandat päeva kinni istub, ühes teistega sööma ei saa (õue minemisest rääkimata) ja ülesandeid tuubib. Kuid palju Jüri ka ei vaevienud, ikkagi ei jäänud lõpmatu pikk võõrkeelne nimepe joru pähe. Täna-seks oli kategooriline käsk — kõik maies-teedi aunimed olgu peas. Hilja õhtuni oli ta klassis istunud ja veerinud — veerinud — veerinud, ent ometi ei teadnud ta täna midagi. Isegi selle oli ta ära unustanud, mis eelmistel päevadel verevaevaga omandatud. Mõtlege ometi, ta ei teadnud sedagi, kas tuleb keisri onupojale ütelda „maies-teet“ või mitte?

— Oinas, oinas, oinas! — karjus koolmeister Jürit näigi juba pikaks venitatud kõrvadest sarjates. — Ilma lõunata jääd, kuuled, ilma lõu-na-ta. Seisad tema maies-teedi pildi ette ja kordad valjusti oma ülesannet seni kui pähe jääb. Viimase sõnani pähe. Või tahad sa, põnnkarakas, et ma sinu pärast kõrge ülemuse ees punastama pean? Oota sa, sunnikas, küll ma su peakolu tööle panen, olgu sul kas või kappapea otsas. Õh-h, sina, noh, korda! Veel, veel! Korda-a! Valjumini, val-ju-mini . . . Nii see Jüri nüüd seisabki juba paar tundi keisri rinnapildi ees ja kordab masinlikult sõnu, mille tähendusest tal aimugi ei ole.

„Tema keiserlik maies-teet, kõrgus“ . . . Ei „Tema maies-teet, keiserlik kõrgus, meie armhas valitseja ja armulik suurvürst . . . rahva haan ja Krimmi isa . . .“ Ei, ei . . . „Krimmi isa . . .“ ei „Poolamaa isa . . .“

Jälle segi. Ning uuesti otsast peale . . . „Tema kõrgus, meie armuline, Soome-maa . . . Soomemaa . . .“

Klassituba on tühi. Ainult harva ilmub magamisetoa ukse peale mõni koolivend ja kuulab, kuidas Jüri „palvet“ loeb, ehk surub keegi õues jooksvatest plikadest oma nösuninakese vastu aknaklaasi ja naeratab Jürile kaastundlikult. Kuid temalgi jätkub kaastundmust vaid paariks silmapilguks, siis tõmbab teiste vallatav naer teda jälle kaaslannade hulka. Jüri aga „palvetab“ vahetpidamata . . . Üksi ja . . . Ei, kõõgist kostab kellegi monotoonne ümin. Muidugi, seal „palvetab“ Kilk. Temal ka ei jää pähe. Aga Sibulas? Kus tema on? Tõsi, Sibulase viis koolmeister oma poole. See on ju perepoeg ja . . . Kuhu ta nüüd jäi oma järjega? Jüri ajab kõrvalised mõtted peast minema ja kordab jälle. Lah-tine raamat on ta ees, kuid Jüri tunneb vaevalt neid võõraid, imelikke tähti. Needki tähed, mis tuttavamad, lasevad silmi ees hundiratast, tantsivad, hüppavad nagu naised laadal palaganis.

Mida rohkem Jüri tuupis, seda enam läks kõik segi. Vürstid, suurvürstid, kuningad, keisrid, kõik olid nagu pudru ja kapsad. Lõpuks kuuldus klassist vaid kahisevat sõnadepodinat, millel polnud ei järjekorda, mõtet, ei algust ega lõppu.

Jüri tundis, et ta enam ei suuda. Raamat langes käest ja mõttel pilgul vahib Jüri pildilt vastuvaatavasse habetanud näkku. Ja korraga tundis ta, et vihkab seda pilti. Vihkab kogu hingega. Milleks tal nii palju nimesid? Ise väike habemik mehenäss nagu Jüri isagi, aga nimesid . . . Miks ei ole tal ainult kaks nime nagu kõigil teistel inimestel. Keiser, noh olgu siis kolm, olgu isegi neli, aga mitte — musttuhat . . . Tema pärast peab Jüri kinni istuma. Tema pärast peab ta söömata olema. Muidugi . . .

— Miks sa ei õpi? On peas? — kostis seljatagant koolmeisteri hääl ja lõikav valutuksatus läbistas paremat kõrva, kogu pahemat peapoolt. — Mõtled laiselda, arvad, et ma ei tea? Vale, ma näen ja kuulen kõik. Nagu Jumal näeb läbi meie neerud ja maksad, nii näen mina omast toost, mis sa teed. Pea meeles, põnnkarakas.

Jüris oli valminud mõte, minna koolmeisteri palvele ja ütelda, et ta praegu enam ei jõua. Ta teadis, et kui hästi paluda, siis harilikult lubatakse enne õhtut vabaks. Kuid et koolmeister ilmus nii äkitselt, et ta nii valusasti näpistas ja veel hirmutas pealekauba, siis ei lausu Jüri sõnagi, vaid võtab raamatu ja teeb nagu loeks ta hoo-

tega. Tõepoolest ta ei loegi. Ja kui tahakski lugeda, ükskõik ei saaks. Silmi ees virvendavad rohelised rõngad ja igas rõngas on „selle“ pea. Rõngad keerlevad ja kargavad, mõned kaovad, nende asemele tekivad uued, ainult „selle“ pea jääb. . . Selle pea, kellel on nii palju nimesid, kes teda, Jürit, piinab juba mitmendat päeva.

— Ei tea. Mitte midagi sa, oinas, ei tea. Peale lõunat jääd jälle õppima, — teatas koolmeister järgmisel päeval peale Jüri mõttetu sõnademulina, mis kogu klassi hirmu pani.

Jüri õppis selle õhtu, õppis teise õhtu, aga kolmandal päeval ei teadnud ta enam mitte midagi ja vastas küsimuste peale vaikimisega. Kui talle siis teatati, et ta ka homme õhtul, see tähendab laupäeva õhtul õppima peab jääma, oli Jüri kannatusel lõpp. Pead täitis vaid üks mõte: kuidas vabaneda oma kiusajast?

Ja nii ta valmiski, see pöörane mõte. Öösel, kui kõik magasid, tõusis Jüri tasakesti voodist, võttis peatsisse peidetud terava puuorgi ja hiilis käsikaudu kobades trepist alla. Juba on ta laudade vahelt läbi. . . Käsi kobab seina, leiab otsitava. Ha-ha-a, siin ta ongi, Jüri õelam vaenlane. . .

Ärevuse pärast värisedes ronib Jüri pin-

gile ja seisab oma vastasega silm-silma vastu. Väljas on kahvatu, läbi pilvede paistab kuuvalgus. Aknast tungib siia halli ämarust, mille valgusel õlivärvi pilt kuidagi õudselt läigib. Jüri on jube, on hirmgi. . . Ruttu, ruttu, muidu ta jookseb minema ja poeb voodisse teki alla. . . Veel silmapilgu seisab Jüri kangestunult. . . Pilt läigib. . . Siis tõuseb väike, kõvasti kokkukurutud käsi ja terav orgiots tungib sügavale pildisse. Jüri on silmad kinni pigistanud ega näe midagi. Ta ainult tunneb kui ork pilti tabab ja kuuleb apra paberi purunemist. . . Veri valgub pähe. Süda lööb kuuldavalt, aga käsi jagab hoope. Veel, veel kord. . . Puruks, täiesti puruks. . . Jüri vaenlasest ei tohi midagi järele jääda, mitte midagi. . . Vaenlane. . .

Voodisse pugedes tunneb Jüri, et ta on üleni higine. Veel praegugi vapustavad keha ärevusehood. Kuid südames on kuidagi hea, nagu oli kodus peale leivaviilaka õnnelikku näppamist. Mõne minuti väherdab ta asemel, tõmbab siis teki üle pea ja uinub raskelt ja rahulikult, nagu uinuvad ainult lapsed.

Jüri magas oma viimase öö „Kõdaku“ tarkusetempli umbses magamisetoas, kus lakkamatult laulis kilk ja kahistasid pruunid prussakateparved.

Karusell lasteplatsil

Oh, kus lõbu lastel täna,
hüppavad ja teevad kära!
— Oled näinud karuselli,
üttele mulle, väike Elli?
Juba tuli tädi Minna,
ruttame ka meie sinna.
Vaata sellel laste real
hobud, paadid, lõvid seal.
Näe, nad teevad juba ringi,
pandi ringi keskel pingi.
Pingi otsal seisab Juku. —
Vaata, Elli, ära tuku, —
hoolsalt sõtib postile
suure kirju katuse.
Poisikesed kolmekesi,
keerutamast nad ei väsi;

keerutavad ümber posti,
lehvib katus üle pingi.
Küll on särav kirju ta,
tulge lapsed vaatama! —
Manni kella kõlistab,
mängu algust teadustab.
Tuli Anu lõõtsaga
mängul lõbu tegema.
— Aga nüüd kõik võtke platsi,
seiske parempoole Atsi.
Ruttu, ruttu algame! —
hüüdis tädi lastele.
Lapsed laulsid lõbusalt,
poisid jooksid kiiremal.
Lipp see lehvis karusellil,
silmad särasivad Ellil.

Helle Kochberg.

„Mina tapsin oma lapse“

(Kiri Ameerikast)

See oli Arisoni osariigis. Olin pealt kuulmas, kui mõisteti kohut ühe noore ema üle, keda oma lapse tapmises süüdistati.

— Kohtualune, — pöörab kohtueesistuja tema poole — rääkige, kuidas tapmine sündis? Mis sundis teid oma last tapma?

— Mis sellest rääkida? Tegin siis tegin.

— Milleks siis? Mis asi sundis teid selleks? Teie armastasite ju oma last!

— Parem ärge piinake! — vastab süüalune teravalt.

Kaitsja kõne ajal läks süüalune rahutuks.

— Mul ei ole armu tarvis! — Kus olid kõik need inimesed siis, kui mina, laps kätel, ühe ukse juurest teise juurde käisin, tööd palusin, nõustudes igasuguste tingimustega? Siis ei tahtnud keegi minuga rääkidagi, kellegil polnud kahju. Nüüd ei ole mul teie hiljaksjäänud halastust vaja, pole tarvis mul elu. Neil isandatel on huvitav teada, kuidas ja mispärast ma tapsin oma poja. Hea, ma räägin, ma jutustan, kuid mitte nendele isandatele, kellega mul midagi tegemist ei ole, vaid teistele õnnetutele emadele, et nemad ei kordaks minu rasket viga. Juhatus see nii:

Minu mees venitas töö juures oma sooned katki ja lämbus oma enese veres. Mina jäin oma vastsündinud lapse ja võlgadega üksi. Peale mehe surma läksin vabrikusse, kus enne sünnitamist töötasin. Tööst öeldi ära. Nii jooksin kolm kuud kaupluseid ja kontoreid mööda tööd otsides. Kõik asjata. Korterist aeti mind välja. Kuhu minna? Mis teha?

Oli õhtu. Mässisin oma poja kaltsudesse ja otsustasin võorasema juurde minna, kes linnast 45 miili eemal elas. Käisin kogu päev. Olin väsinud, laps näljas, ise tuiگردasin jalgadel, peas kumises. Hakkasin teel kerjama, kuid keegi ei annud midagi, naersid vaid ja tegid roppe ettepanekuid. Näljane laps oli karjumisest väsinud ja uinus.

Panin lapse kusagil maja juures pingile ja jäin ise mõttesse.

Kogu minu raske elu juba lapsepõlvast peale, nälj ja vaesus, kerkis minu silmade ette. Rikaste juures elavad koerad paremini kui mina olen elanud. Pärast abielu lühikene rõõm ja viimased kaks aastat

kõige viletsamad näljaaastad. Kahekümne viie aastaselt olen ma juba vanaeideks muutunud. Mõtlesin: on see siis elu? Milleks elada, kui iga päev näljas oled? Kas tõesti alati saab nii olema? Ja sarnase elu valmistas saatuse minu pojale.

Ma olin vist uinunud, sest ei kuulnud, kui laps ärkas ja nutma puhkes. Keegi mõõdaminejatest raputas mind üles, ma võtsin lapse ja rändasin edasi. Oli juba hiljaõõ. Laps karjus vahetpidamata.

Meeleheitel koputasin esimese maja uksele. Palun piima või vettki lapsele. Mind hakati söimama ja ähvardati politseiga. Kõnnin kui unes edasi. Laps karjub. Ma vihkan iseennast, kogu maailma. Tahan ainult süüa, magada ja et lõpeks see lapse katkestav kisa.

Siin komistasin millegi peale, kukkusin ja pillasin lapse käte maha. Tõstsin ta põlvedele: saaks nüüd ometi uinuda! Kuid tema karjumine tegi mind hulluks. Võtsin lapse, surusin näoga vastu maad kõvemini, kõvemini, et ta ei karjuks. Ta nuutsatas korra ja vaikus. See on kõik.

Kas ma kahjatsen? Vangis oli minul esimene puhkus kogu mu elu ajal. Vangis oli mul võimalus mõelda ja ma tulin otsusele, et ma karmilt ja valesti toimetasin. Selie asemel, et tappa iseene ja lapse, oleksin pidanud minema teiste omasarnaste õnnetute töötute naisterahvaste juurde. Ja kui meie siis, lapsed kätel, linna valitsejate juurde oleksime läinud, teie rikaste losside juurde, ma tean, teie ei oleks häbenenud meid maha lasta. Mis siis? Laske lapsi, laske näljaseid naisi! See oleks vähemalt surm olnud, mis ehk mõnda oleks ärritanud, võib olla ehk oleks meie töötutele meeste rohkem energiat annud, et nad ei ootaks vaikselt näljasurma, vaid võitleksid nendega, kes meie vaevast ja verest elavad, miljoneid näljasurma saadavad ja meie nälja peal oma toredust ehitavad...

Kaebealune vaikus. Politseinikud tõukasid ta uksest välja. Kaitsja tahtis protesteerida, kuid kohtunik lükkas tema protesti tagasi. Kapitalistlik kohtuotsus on lühike: „kümme aastat sunnitööd“.

Töölikirjasaatja V. Molt.

San Pedro,
Ameertka Ühendriigid.

Las sünnib veel neljas

Päike külvab palavat kulda üle metsade, põldude, majade, inimeste. Puud on täis allespuhkenud vaiguseid lehti. Rohi tõtab oma latvu ikka kõrgemale sirutama, et rohkem päikese kiireid neelata, et kaugeemale ilmaelu näha. Õhk on kui lõhnade sümfoonia. Praegu tundsid sa nagu kuu-sevaigu lõhna, kuid ei, see on ju kase, ei koguni sireli või hoopis võilille lõhn. Raske, väga raske on eriteleda neid — sa tunned ainult head magusat joovastavat lõhna ja sul on nii hea, nii hea. Ja, kevad on oma täies ilus.

Anna tuli toast. Ta kohendas jakihõlma oma pinguloleva kõhu üle ja hakkas ettevaatlikult toaesist pühkima.

Kõhus aga avaldas oma nõrkade tõuge-tega Anna neljas laps elu peale õigusi. Kuid Anna on rahulik. Tema kolm last — Elli, Viktor ja Silvi — on terved, söönud ja rõõmsad. Seal nad mängivad palli. Kuid pallimäng ei taha hästi edeneda. Natuke on igav. Lapsi on vähe. Vaat, kui praegu oleks lasteplatsil...

— Mamma, millal avatakse meie plats? — küsib sinisilmaline kuueaastane Silvi.

— Varsti, kohe kui naisseltsilised aias tööle hakkavad.

Anna teab, et Silvi pole selle vastusega rahul. Silvi tahab kiiremini teisi lapsi näha, ühes mängida, laulda ja natuke ka enesega hoobelda. Tema, Silvi, pole sellest midagi unustanud, mis möödunud aastal ta lasteplatsil õppis. Toodagu ükspuhas missugune raamat või ajakiri, kus on pildid, tema näitab eksimatult, kus on Lenin, Stalin, Voroschilov, Kalinin ehk Molotov. Ta peseb iga päev hambaid ja õpetas emagi seda tegema.

Silvi võib igaühele rääkida, kuidas ta autos ja traktoril on sõitnud ja et ta tahab autojuhiks õppida.

Viktor tahab ka kiiremini lasteplatsile. Viktor tunneb juba tähti ja tahab sügisel kooli minna. Viktor unistab kolhoosi esimeheks saada, nagu isagi.

Anna mõtleb sellest, et tõesti oleks lastel aeg juba lasteplatsile minna. Lapsed unistavad sellest juba keskjalvest peale. Nad on kordanud salme ja laule, mis möödunud suvel seltsiline Hilda lasteplat-sil õpetas.

Lapsed nõudsid emalt mänguvasju, pildiraamatuid ja klotsisid majade ehitamiseks.

Annale meeldus tema lapsepõli. Millest unistas tema, missugused mängud olid temal.

Anna vanematel oli väike rendikoht. Tema vanemad unistasid oma tööga „haljale oksale“ saada. Tööd tuli palju teha, kuid tööjõudu oli vähe, ainult isa ja ema. Lapsed olid väiksed.

Kord sõitsid isa ja ema kaugele heinamaale. Sinna jäid nad ka ööseks. Anna oli siis seitsme aastane, kuna Hans ja Leena olid veel väiksemad. Annal tuli perenaisekohustusi täita, tuli sigu talitada, lehma lüpsata, kanapoegi valvata, et kull nad ära ei viiks, väiksemaid hoida. Tuli õhtu. Läksid lakka magama, kuid uni ei tule — hirm on. Lapsed on palju tondijutte kuulnud ja nüüd pimeduses paistavad asjade kogud neile päris kodukäijatena. Ka Ponku on rahutu: kord pistab ta kärelda kisaga metsa poole, kord hulub ta haledalt ja õudselt. Kõik on nii kohutav. Lapsed suruvad üksteise vastu. Nad tõmbavad tekid üle pea. Nad ei julge kõvasti hingatagi. Lõpeb igasugune kannatus. Kolmeaastane Hans ei jõua enam vaikida, ta puhkeb nutma, ka Leena hakkab nutma. Anna, ehk ta küll eneselgi hirm on, püüab neid vaigistada, kuid asjata. Siis ei suuda Anna närvid enam vastu panna ja ka tema hakkab nutma. Nad nutavad ahastavalt, südantlõhestavalt. Nutmine muutub kiijumiseks.

Äkitselt hõigatakse neid alt. Lapsed ei usu. Nad mõtlevad, et vaat nüüd, nüüd tulevad tondid nende järele.

— Anna, Hans, Leeni, kallid lapsed, ärge nutke! Oodake ma tulen kohe üles, — kostab nüüd juba selgesti vanaema hääl. Vanaema oli oma koju, mis tänava otsal asus, laste nuttu kuulnud.

— Vanaema, vanaema! — hüüavad lapsed. Ja kui vanaema lakka jõuab, siis suruvad kõik kolm endid kõvasti vanaema vastu. Igaüks tahab vanaema kõrval olla. Vanaema heidab keskele. Anna peab aga ääre peale jääma. Vanaema sirutab käed välja, et kõik saaksid tema kaitset tunda. Nii oli nüüd hea. Nüüd ei kartnud lapsed enam midagi ja varsti uinusid nad magama.

Teisel päeval oli õnnetus: kaks kana-poega olid veetünni hüpanud ja seal ära uppunud. Nüüd kartis Anna selle eest õhtul isalt peksa saada.

Peksa sai iga tühja asja eest, mille juures lausuti: „Ega hing hukka lähe kui

ihu nuhelda saab“, ehk „Mida armsam laps, seda kibedam vits.“ Ja nii siis tema vanemad, kes tahtsid korralikke lapsi kasvatada, jagasid neid vitsahoope õige oht-rasti oma lastele.

Anna käis ka kaks talvet koolis. Esimene talv käis kord nädalas ja siis õpetati ainult katekismust. Teine talv oli katekismus, piibililugu ja rehendus.

Rohkem ei tulnud Annal enam koolis käia, isa venitas end talvel palke tõstes ära, põdes ja suri. Kümne aastaselt tuli Annal juba kõiki koduseid töid teha. Varsti pidid nad koha käest andma, siis elasid kaks aastat Otsa Peetri saunas. Anna käis Peetri lapsi hoidmas ja Hans käis karjas.

Nii oli Anna lapsepõli. Kas ta üldse kunagi on saanud lapsepõlve tunda, on ta kunagi mänginud? Ei, alati oli mure leiva pärast, alati oli hirm peksa saada.

— Anna, Anna! — hüüab keegi ja äratub Anna mõtetest.

See on Silla Maali. Ta hoiab kätel oma kahekuulist last.

— Kas sa oled juba dekreetpuhkusel? — küsib Maali.

— Ei ole veel, kuid varsti lähen...

— Aga kas sa kuulsid, et arst sõitis, lähen talle oma tüdarta näitama.

Annal tuleb meelde: tõesti, täna peab arst raioonist siia sõitma, kes järele vaatab lastesõime ja vastu võtab kõiki kolhoosnikke.

Tarvis ennast talle näidata.

Arsti juurde lähevad eidekesed, emad, tütarlapsed. Vaat, Miti vanaema viib oma kolmeaastase pojatütre käekõrval arsti juurde. Anna teab, et Miti vanaemal oli 10 last olnud, kuid elama oli ainult üks jäänud, teised olid kõik rõuged ja külmetus maha niitnud. Kuid viimase viie aasta jooksul on meie kolhoosis 60 last juurde sündinud.

Anna võtab oma lapsed ja siirdub arstipunkti poole.

Ta on rahulik oma laste tuleviku pärast. „Las tulla veel neljas“ — mõtleb Anna. Temal pole hirmu. Siin on lastesõim, lasteplats, haigla, kool, on Stalini seadus, mis kaitseb naisterahvast-ema ja vabastab naisterahva kodustest muredest. Ja ka neljandale jätkub meie sotsialistlikul isamaal kohta.

Las sünnib veel neljas.

S. K.

Meie töökangelased

Naismasinist Rosenberg

Teravakõlaline metallihelin, ääside summin, elektrihaamrite mürin, aurumasinate susisemine, õhku ja maad värisema panevad 5 tonnise auruhaamri mürtsud — kõik see kokku on Kirovi tehase vana sepikoja teraskõlaline sümfoonia. Selle sümfoonia loojateks on sepikoja lõõklased: sepad, masinistid, lukusepad, lihttõõlised, — kõik need, kes vana sepikoja mehhanismi liikuma panevad.

Seal töötab seltsiline Rosenberg. Ta on vana sepikoja parem lõõklane-masinist auruhaamril.

Automaatselt ja täpselt töötavad sl. Rosenbergi käed aurureguleerimise hoovadel. Ta silmad on kiindunud auruhaamril töötava sepa väljasirutatud käele. Tema iga väiksem käeliigutus on signaaliks sepale. Vastavalt sepa käeviibetele laseb sl. Rosenberg oma auruhaamrit töötada. Haamer tõuseb vuhisedes kõrgele, sealt langeb ta tumedat mürtsu sünnitades alla, helevalgelt metallilt sädemete sadu laiali puistates. Ta töötab kord kiiresti, kord pikka-

misi kuni allolev metall saab tarviliku detaili kuju.

Hetkeks vaikivad sl. Rosenbergi masinaga töötaval auruhaamril tumedakõlalised mürtsud. Sepp oma kahe abilisega asetab detaili lõõmavasse ääsi. Nüüd puhkab masin. Endiste ohete asemel on kuulda ainult tasast auruvisinat. Aga masinist Rosenberg ei puhka. Ta kontrollib järele kõik masina laagrid, kas nad ehk mitte tuliseks ei ole läinud, valab siis määrdekannudesse uut masinamääret. Pühib masinalt sinna kogunud tolmu. Sl. Rosenberg hoolitseb otse emalikult oma masina eest, ta masin on alati puhas ja täies korras.

Jälle on haamri all heledalt lõõmav metall. Sl. Rosenbergi käed haaravad aurureguleerijate hoovadest kinni. Masin ohkab. Vuhisedes tõuseb võimas haamer püströobaste vahel kõrgele, kust ta allolevale lõõmavale terasvõllile langeb.

Ma olin juba tehases väljas — uulitsal. Enam ei olnud kuulda sepikoja sümfoonia. Kuulda oli ainult viietonnise auru-

haamri tumedakõlalisi mürtsusid, mis veel uulitsalgi maa värisema panid.

Töökangelane sl. Rosenberg kirjutab ise enda eluloos:

— Lühikene ja lihtne on minu elulugu. Ma käisin algkoolis, mille ka lõpetasin. Pärast kooli lõpetamist tulin ma õpilasena vana sepikotta tööle. Sepikojas pandi mind aurahaanrite masina peale õppima. 16 päeva olin masina juures õpilasena, siis hakkasin ma ise masinistina töötama. Nüüd olen juba vana masinist, sest minu seljataga on mitmeaastased töökogemused. Minu masin töötab alati hästi, mis võimaldab seppadel alaliselt tööplaani täita. Mind on mitu korda premeeritud.

Ma olin töökojas aktiivne ühiskonna tööline. Palju tuli mul enesearendamise alal tööd teha. Praegu olen ma ajutiselt ühiskondlistest töödest vabastatud, milleks on perekondlikud põhjused: mind ootab kodus noor kodanik, kellest ma kasvatan sotsialistlikule kodumaale terve ja tugeva tuleviku töökangelase.

Nende sõnadega lõpetab sl. Rosenberg oma lühikese eluloo.

Nii armastavad töölised tööd ja oma valmistuseabinõusid ainult Nõukogude Liidus.

Sl. Rosenberg

Nad teavad, et meie peaülesanne on nüüd vallutada täielikult tehnikat, sest meie suur juht ütles oma kõnes 4. mail Punaväe akadeemikute väljalaske õhtul: „Tehnika on surnud ilma tehnikat vallutanud inimesteta“, et tehnikast tuleb võtta kõik selleks, et kiirustada hulkadele helget uut elu, klassideta ühiskonda kogu maailma tööliste sotsialistlikul kodumaal.

E. Kalk.

Aliide ehitab oma klassile

— Isa teenis Kaisma mõisas, von Oldekopi moonakana, pärast teistes mõisades. Parun Tiesenhausen, von Hahn, von Benckendorf ja teised mõisnikud rikastusid minu isa tööst. Nendele tuli minulgi juba väikese plikakesena tööle hakata. — Nii jutustab teedeehituse insener sl. Aliide Kerde oma lapseõlvest.

Midagi head ja ilusat pole mõisatöölise lapsel omast noorusest jutustada. Ainult vara alanud orjuse mälestusi leiab siit. Mõisa põllutöölisena, igasuguste „sakste“ lapsehoidjana, mitmesuguste muude töödega tuli Aliidel juba väikse lapsena isa kehvale moonakaleivale lisa teenida. Koolis sai käia vähe, vargakombel. Suurte jõupingutustega jõudis Aliide peale külakooli veel kaks talvet ministeeriumikoolis käia, siis oli õppimisel sedakorda lõpp. Kodanluse võimu seadus on nii: — Kes on pandud orjama, see orjaku heameelega. Kui sinu klass on määratud teadmatusesse ja pimedusse, siis ära püüa valgust, ära nõua teadust. Niisugused olid need tõed, millede varal kurnajate klass omu riigi-

võimu juhtis. Need kodanlike korra juhtmõtted ei lasknud Aliidet edasi õppida, kuigi kooliõpetajad tõendasid, et tal on „hea pea“.

Töölisnoore virelemisega segatud elus leiab Aliide oma suure klassi tõed ja need tõed viivad tema 1917 aasta sügiseks enamlaste parteisse ja töölisklassi punasesse kaardiväkke. Ühes vennaga, ühes paljude klassivendadega võitleb Aliide selleks, et seda korda hävitada, mis inimesi pimedusse, orjusesse heidab. Ainult saksa imperialismi teraskiivris väed päästavad seks korraks eesti kurnajate klassi hukkamisest. Noorel töörahva võimul tuleb taganeda. Ajutiselt taganeb ka Aliide. Reapunaväelasena võtab ta 1. punases ratsapolgus osa kodusõjast kuni valgete jõukude täieliku purukslõõmiseni.

Peale kodusõja on Aliide mitmetel vastutavatel töödel. Sellele töölisele, kes kommunistina sõjariist käes töörahva valitsuse eest võidelnud, usaldab töörahva valitsus vastutavad tõed. Internaadis, vee

transpordi trustis, sovhoosi direktoriks, mitmel tõsisel tööl tuleb Aliidel enamlasena sotsialistlikku ehitust kindlustada.

Ka nüüd ei leia Aliide aega noorpõlves katkestatud õppimist jätkata. Kuid enamlase võitluserikas elu ise on kooliks, Seda kooli täiendab ainult pooleaastane kursus „Autodori“ instituudis, siis panakse Aliide teedeehituse ja ekspluatatsiooniosakonna ülemana tööle.

— Eks ole raske ilma kestvama teoreetilise ettevalmistuseta töötada niisugusel vastutaval tööl? — sean sl. Kerdele küsimuse.

— Raske on muidugi, tuleb töötada ja ühes sellega õppida, kuid saab läbi, — on vastus. Ja sl. Kerde jutustab, et tema osakond tänava aasta teedeehituse plaani juba 63 protsendi võrra täitnud ja et tema osakonda teiste osakondade hulgas, mida Leningradi oblastis kaugelt üle poole saja, eeskujulikuks peetakse. Ja eeskujuliku töö eest määrati Aliidele 1. maiks kuupalga suurune preemia.

Ennem töötas Aliide Oudova raioonis. Alles talvel toodi üle Leningradi Linnaäärsesse raiooni. Siin leidis palju isikuvastutamata töös, leidis korratusi palju.

Sl. Aliide Kerde

Endine osakonna juhataja oli bürokraat, kes katsus kantselei laua taga juhtida, kuid kohale ei läinud, ei vaadanud, misuguses olukorras on töö. Ja sellega kukkus ta sisse, laskis kuritahtlikel ollustel end mitmel korral petta. Kui uus juhataja toodi — naisterahvas, — mõtlesid mitmed endise juhataja valveloleku nõrkuse abil töösse pääsenud kelmid, et nüüd naisterahvast-osakonnajuhatajat seda kergem on petta, kuid nad pettusid oma lootustes varsti. Uus osakonnajuhataja ei mõtelnudki ainult kantseleis istumisega piirduda. Ta õppis kogu oma osakonda, milles kaks ja poolsada kilomeetrit teed on, viimase peensuseni tundma, selgitas välja kõik uued ehitusel olevad jaod ja tööjõu tarvitamise nendel, hakkas pikkamisi kuid kindlalt oma osakonda eeskujulikuks muutma.

Teemeister Koslov oli endiselt juhatajalt tihti pettusega raha saanud. Uus juhataja paljastas Koslovi. Tähtsal näol sõidab see osakonna juhataja juurde, esitab paki arveid ja nõuab uue töö jaoks raha. Sl. Kerde, osakonna juhataja, teab, et Koslovi osakonnas selliseid ehitusi ei ole. Ei tee aga sellest väljagi, vaid vastab rahulikult:

— Lähme vaatame, mis tööd teil seal käimas on.

— Kas te mind muidu ei usalda? Kahtlustate? Teete vargaks? Eelmise juhataja ajal polnud niisuguseid kahtlustusi, — protesteeris teemeister.

— Ma seda ei tea, milkombel juhtis eelmise juhataja, kuid oma kohustusi ja ülesandeid tean ja täidan, — vastab sl. Kerde. — Sõidame.

Selle järgi, kui võrd lähemale jõuti Koslovi jaoskonnale, muutus mehe meeleolu, langes kuraas.

Lõpuks, kui Koslovi jaoskonnale jõuti, selgus et mees valearvete abil mitmeid tuhandeid rublasid riigi raha välja petta tahtis. Asi on kohtuvõimude lahendada antud.

— Kantseleist üksi juhtida ei saa. Tuleb rohkem juhtida otsekohe konkreetses elavas töös. Ja valvelolekut ei tohi unustada, — räägib sl. Kerde oma töö kohta.

— Ja kuidas tunnete end oma suure tööga rahuldatud olevat? — küsin.

— Elav liikumise töö, igavaks ei lähe, — naeratab sl. Kerde, — ja mis majanduslikku külge puutub, siis nuriseda ei saa; 600 rubla saan kuus, tuleb läbi lahedalt.

Meie oma insener... Meie klassi laps, keda meie suur partei seadnud juhtivale

tööle! Tänavu talvel loodab sl. Kerde võimaluse leidvat õhtuseks õppimiseks instituudis, et teadmisi, mis niigi juba mitmeid teisi insenere juhivad, veel enam täiendada ja edaspidi veel paremini töötada. Sl. Kerdejuures näeme otsekohe meie suure juhi, seltsimees Stalini õpetuse praktilist teostamist selles, et igat suutelist inimest tuleb esile lükata, toetada ja juhatada ning vastutavale tööle eraldada.

Kaks isesugust ühiskonda, kaks isesugust inimese saatust... Kapitalistlikus korras — mõisniku ori, koduteenija, lapsehoidja, aktiivsest elust, tegevusest eemale tõrjutud, proletariaadi diktatuuri riigis — üks nendest, kes aktiivselt ilma uuendusest osa võtavad, ilma ümberehitust juhivad, sotsialistliku ehituse komander.

Sl. Kerde kasvatab omale vahetust. Ülo lõpetab paari aasta pärast keskkooli. Ta on hea õppija, veel virgem lugeja. Male-

mängus, mida alles alustas, teeb 14-aastane Ülo suuri edusamme.

Ülo on üks nendest miljonitest õnnelikudest uue ilma kodanikkudest, kellel pole tulnud ja kunagi ei tule käärutada parun Tiesenhauseni, von Oldekopi või von Benkendorfi põldudel. Ta on üks nendest sotsialistliku isamaa uutest kodanikkudest, kes pole näinud elavat mõisakubjast, pole näinud „võmmi“, isegi kulakutest teab ta ainult raamatute järgi. Tema noorpõlve pole tumestamas leiva või töö mured. Tema peatöök on õppida ja seda ta täidab hästi. Muuseas pole Ülo veel kindlale otsusele jõudnud, kas õppida laevaehituse või masinaehituse inseneriks, kuid selleks otsuseks on veel aega ja võimalikud ning kättesaadavad on Ülole mõlemad ametid. Nad olenevad ainult Ülo omast tahtmisest.

A. Sagittarius.

Arsti vestlus

Valudeta sünnitamine

Kui raskeid ja valurikkaid tunde naisterahvad sünnituste ajal üle elavad, on raske kirjeldada. Sagedasti siplevad nad ööpäeva ja pole harvad juhtumid, mis kõige kurvemalt lõpevad.

Arstiteadus on nende valude vähendamiseks palju katseid teinud ja kõik võimalikud abinõud tarvitusele võtnud, kuid see kõik ei ole veel annud soovitavaid tagajärgi. On katsutud uinutamisega, see uimastab, kuid mõjub teisiti halvasti. Ameerikas tarvitatakse naerugaase, mis ka uinutavad ja sünnitaja ei tunne valu.

Meil, Nõukogude Liidus, on sellel uurimistööle siiski head tagajärjed olnud.

Naisarstid Stremovskaja ja Firsova, kes töötavad Sverdlovski ämmaemandate ja ginekoloogide instituudi kliinikus, on professor Lurje juhatusel paljude katsete tagajärjel sooritanud vastava rohu, mida sünnitusvalude tuimestamiseks võib tarvitada, mis ei ole kahjulik ei sünnitajale ega sündijale.

Esiteks oli tarvis selgeks teha, millest need hirmsad valud tekivad. Oli see teada, siis oli ka kergem rohtu leida.

Sünnitusvalude kõige tähtsamad kohad on kõhu küljed, kõhu alumises osas. Kui sinna naha alla väikene osakene novokaini (rohu nimetus) sisse pritsida, mis katkestab refleksi, siis kaob valufunne sünnitajal. Novokaini mõju kestab kaks tundi. Ta ei halva minutikski sünnituse protsessi, vaid kiirendab seda.

See abinõu on juba paljudele naisterahvastele emaks saamise teinud rõõmuasjaks, ilma valudeta ja hirmuta, nii enese kui ka lapse eest.

See on suur samm edasi meie arstiteaduses, mida just meie, naisterahvad, tarvitama peame.

Novokaini tarvitatakse üldse suurte valude ja naistehaiguste arstimisel. Ta kõrvaldab valud, ja seega annab võimaluse haiget kohta kiiremini ravida.

Ella.

Vastutav toimetaja: S. Allermann.

Tehniline toimetaja: V. Sander.

Väljaanne nr. 197. Ladumisele antud 10/VII 1935. Trükkimiseks alla kirjutatud 27/VII 1935. Paber 72×110 Autorip. 1³/₅. Trükip. 1. 1. p. 85.680 trükit. Trükit. üldse 85.680. Lengorlit 20713. Tir. 850 eks. Töö nr. 7555 „Külvaaja“ trükikoda, Leningrad, 31, Dsershinski uul. № 49.

„РАБОТНИЦА И КОЛХОЗНИЦА“ № 7 (74)

Ежемесячный журнал на эстонском языке

20-388

Л. 1985г.
Акт № 40

Издательское Товарищество Иностраных Рабочих в СССР, Ленинград, 141, Апраксин пер. № 2
Valismaatööliliste Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, 141, Apraksini põikuul. № 2

Нинд 30 коп.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGUS
AR